

Brett Michael Innes

En Rachel huilde

Van de bestsellerauteur van *Kleine Rachel*

MOZAÏEK | ROMAN

Brett Michael Innes

En Rachel huilde

Vertaald door Roeleke Meijer-Muilwijk

Tweede druk

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Proloog

Mozambique, 2008

Dit zou de laatste keer kunnen zijn dat ik hier ben. Het was een ernstige gedachte. Rachel dwong zichzelf volkomen stil te staan en probeerde de kleuren, geuren en structuren van het strand dat zich in beide richtingen uitstrekte in zich op te nemen. Ze keek uit over het blauwgroene water en zag de vissers hun driehoekige zeilen gebruiken om de *dhow*s door de wind terug te laten blazen naar de kust. Kennelijk hadden ze vanmorgen weinig gevangen. Het licht van de middagzon was zachter dan gewoonlijk, maar het weerkaatste nog altijd op het witte zand van het strand en verlichtte de hele omgeving met een verblindende glans.

Er waren een paar honden en kinderen, maar verder was het strand zo goed als leeg; alle inwoners van het dorp die niet aan het vissen waren, hadden zich in hun grashutten teruggetrokken om

de tropische hitte te ontvluchten. Meeuwen zweefden boven het water en een eindje verder op het strand was een oudere vrouw bezig met het verzamelen van kokosnoten die in de loop van de nacht gevallen waren.

Rachel had al vele malen over dit strand gelopen in de achtentwintig jaar van haar leven. Ze kende het karakter van het strand en was getuige geweest van de veranderingen die het ondergaan had. Wat eens een klein vissersdorpje geweest was, tegen de oceaan beschermd door de eilanden van de Bazaruto Archipel, was langzaam maar zeker uitgegroeid tot de populaire vakantiebestemming Inhassoro, waardoor er veel toeristen met geld waren gekomen. Toen kwam de cycloon Leon-Eline, op de kust bij Beira. Een seizoen vol overstromingen, hongersnood en armoede volgde. En Rachels vertrouwde omgeving werd wereldnieuws toen Sofia Pedro, een vrouw uit het noodgebied, haar kind baarde nadat ze in een boom geklauterd was, boven de kolkende vloed. Dat was tien jaar geleden gebeurd, toen Rachel achttien was, ze moest er nog vaak aan terugdenken. Iedereen sprak erover. Inmiddels waren de toeristen weer teruggekomen, maar haar dorpelingen hadden nog altijd de grootste moeite om te overleven.

Rachel sloot haar ogen en luisterde naar de geluiden van het strand, die haar zo vertrouwd waren: telkens opnieuw de diepe dreun van een brekende golf, gevolgd door het vriendelijke kabbelen en bruisen van de branding op de kust. Het lied van de golven verdween naar de achtergrond en ze hoorde de felle kreten van de meeuwen en de stemmen van de vissers die naar elkaar riepen. Flarden van hun gesprekken over het leven en over de vangst dreven over het water naar haar toe.

Haar vader was een van die vissers geweest, tot hij zijn been verwond had. Nu repareerde hij de netten die hij eens elke ochtend vroeg over het donkere water van de Indische Oceaan uitgeworpen had. Na de cycloon was de zee leeg achtergebleven. De vissers

brachten nog altijd hun dagen op zee door, maar keerden terug met nagenoeg lege netten en de hoop dat het morgen beter zou zijn.

Rachel ademde diep in. De frisse, zilte geur van de zee en de doordringende lucht van de schamele vangst van deze ochtend vermengden zich met het aroma van de pão die in het dorp gebakken werd. Wat was het heerlijk geweest toen ze twaalf was en met haar moeder en de andere vrouwen mee mocht, 's morgens op de markt, om die verrukkelijke verse broodjes te verkopen. Haar moeder liet haar altijd de eerste pão van de dag opeten en ze vond het heerlijk om het kleffe broodje open te scheuren en te kijken naar de stoom die uit het warme binnenste opsteeg. Vandaag de dag konden alleen de rijken zich pão permitteren en kinderen die 's morgens op de markt werkten kregen ze zeker niet zomaar voor zichzelf.

Bij de geur van de pão likte ze gedachteloos haar lippen af, maar daar proefde ze alleen de zilte oceaanlucht. Ze stopte het laatste partje van de mandarijn die ze aan het eten was in haar mond en genoot van het zoete sap. Wat eens heel gewoon eten was, was nu een zeldzame traktatie. Haar moeder had hem haar gegeven omdat dit haar laatste ontbijt in Inhassoro was.

Nog altijd met haar ogen dicht genoot Rachel van de warmte van de Mozambikaanse zon en de contrasterende koelte van de oceaanwind die over de zweetdruppels op haar voorhoofd blies. Haar tenen groeven loom in het zand en braken de korst die door de ochtendzon gevormd was; in de vochtige laag daaronder tasten ze naar het water dat de vloed had achtergelaten.

Ze legde haar hand op haar buik en voelde hoe warm de huid onder haar rok was, hoe stevig de spieren waren. Het zou nog een paar weken duren voordat het zichtbaar begon te worden, maar zij voelde al dat alles binnen in haar lichaam anders was. Ze was niet alleen; er groeide een afzonderlijk, onafhankelijk wezentje binnen in haar. Die wetenschap beangstigde haar en inspireerde haar tegelijkertijd – en nam al haar gedachten en dromen in beslag.

Voor dit persoontje verliet ze Inhassoro. Ze ging ergens anders heen, zodat de ziel die haar lichaam tijdelijk bewoonde een kans zou hebben in het leven, of op zijn minst een beter leven zou krijgen dan zij zelf had gekregen. Voor dit nieuwe leven verliet ze haar familie, haar geboorteplaats en haar strand en ging ze ergens naartoe waar ze nog nooit geweest was.

Haar ongeboren kind was echter niet de enige voor wie ze op reis ging. Haar ouders waren oud, ze konden niet meer voor hun eigen levensonderhoud zorgen. Rachel had werk in Inhassoro gezocht, maar niets gevonden wat de moeite waard was. Ze had zelfs een paar keer de bus naar Maputo genomen; wekenlang was ze alle ziekenhuizen en alle klinieken afgelopen die ze kon vinden – maar de antwoorden waren overal hetzelfde. Of er was geen behoefte aan personeel, of ze konden haar niet meer betalen dan ze op de vismarkt in het dorp kon verdienen.

Voordat haar kind geboren werd moest er een oplossing zijn. Mozambique had haar niets te bieden. Niemand zou een zwangere vrouw inhuren. Ze moest zorgen een betaalde baan te krijgen voordat haar toestand overduidelijk werd.

Rachel deed haar ogen open en keek naar beneden. Bij haar voeten lag een kaurischelp; het bruin gespikkelde porselein van de buitenkant was bespikkeld met wit strandzand. Ze had in haar leven al duizenden van deze schelpen gezien en gewoonlijk had ze ze teruggegooid in het water of er sieraden van gemaakt. Maar om de een of andere reden wilde ze deze nog een keer goed bekijken. Misschien omdat ze vandaag zo emotioneel was – of misschien was het gewoon een verlangen om iets vast te houden wat bij ‘thuis’ hoorde, iets wat niet zou veranderen. Ze bukte en raapte de schelp op.

Ze veegde de zandkorrels weg en bekeek de eivormige schelp onderzoekend. Hij voelde glad aan in haar hand, warm van de zon, en was zo groot als een kleine pruim. Ze draaide de schelp om. De platte, witte onderkant onthulde een smalle opening, een

gleuf, met botte tandjes, als leestekens. Ze hield de schelp aan haar mond en blies in de opening om het zand dat zich daar in de loop van jaren verzameld had, te verwijderen. Wat eens een levend wezen was geweest, diep in de wateren van de oceaan, had zijn weg gevonden naar haar hand.

Rachel liet de kaurischelp in haar zak glijden en keek nog eenmaal naar de zee voordat ze zich omdraaide en het strand op liep naar de grashut van haar ouders. Haar tas was ingepakt. Alles wat haar nog te doen stond, was afscheid nemen en naar het busstation gaan.

Vandaag vertrok ze uit Mozambique. Ze ging naar Johannesburg.

1

~

Johannesburg, april 2014

‘**R**achel, ik weet dat we dit gesprek allemaal willen vermijden, maar we móeten praten.’ Rachel keek over de houten tafel naar Chris en Michelle Jordaan. De eettafel bood plaats aan twaalf personen. Het licht van de designlamp aan het plafond scheen fel op het gepolijste oppervlak dat haar van het echtpaar scheidde. Ze keek naar de stoom die vanuit de drie mokken thee langzaam omhoog zweefde. De gashaard in de hoek van de eetkeuken gloeide rood op in een vergeefse poging de ruimte te verwarmen. Zodra de zomer voorbij was, wist de kou zijn weg naar binnen te vinden. Rachel voelde de kilte optrekken rondom haar blote enkels.

‘Het is nu vier weken geleden,’ zei Chris vermoeid. Hij had een stoppelbaard; niet vanwege de mode, maar omdat hij zichzelf de laatste tijd een beetje verwaarloosd had. ‘We moeten beslissen wat de volgende stap wordt, voor ons allemaal.’

Rachel wachtte tot hij verder zou gaan en zag hem moeizaam naar woorden zoeken. Michelle zat voor 't oog rustig naast hem. Ze tuurde naar de tafel en keek Rachel niet aan. Haar blonde haar, gewoonlijk tot in de puntjes verzorgd, was slordig in een paardenstaart gebonden en onder de gouden stralenkrans was de donkere uitgroei duidelijk zichtbaar. Chris' haar was lichter geworden in de loop van de bijna zes jaar dat Rachel voor hen werkte en in zijn ooghoeken zag ze nu rimpels, getekend door de glimlach die hij eens zo regelmatig getoond had.

'Hoor eens, Rachel,' zei Chris, die inmiddels woorden gevonden had, 'we vinden het geweldig dat je hier werkt, maar we hebben er alle begrip voor als je ergens anders heen wilt.'

Rachel bleef zwijgen. Ze probeerde te horen wat Chris werkelijk tegen haar zei. Hij was een goed mens, dat wist ze wel, maar op dit moment probeerde hij een probleem op te lossen en ongetwijfeld lag zijn loyaliteit bij Michelle, die aan een scheur in het hout van de tafel zat te peuteren. Een paar jaar geleden, toen ze Michelle geholpen had bij de organisatie van het feest voor haar dertigste verjaardag, had Rachel ontdekt dat Michelle en zichzelf even oud waren. Maar de overeenkomst had haar vooral herinnerd aan alle verschillen tussen hen.

'Als dat het geval is,' vervolgde Chris, 'zullen we je onkosten vergoeden, meer dan de wet—'

'Ik blijf.'

De verklaring bracht Chris midden in de zin tot zwijgen. Michelle keek op.

'Weet je dat zeker?' vroeg Chris. 'Zou je daar niet wat langer over willen nadenken?'

'Ik wil blijven.'

Rachel bekrachtigde haar beslissing rustig, op een toon die de familie Jordaan weinig ruimte liet voor discussie. Ze stond er zelf versteld van dat ze zo beheerst reageerde. Ze zag Chris en Michelle een veelbetekenende blik uitwisselden. Blijkbaar hadden ze er

geen van beiden op gerekend dat ze onmiddellijk zou antwoorden, en zeker niet dat het dit antwoord zou zijn.

Chris pakte de hand van zijn vrouw vast en Michelle richtte haar aandacht weer op de scheur in de tafel.

‘Nou, als je dat wilt,’ zei hij, ‘zouden we het fijn vinden als je maandag weer begint. Het huis kan wel een schoonmaakbeurt gebruiken, zoals je ziet.’

Hij had gelijk, het was hard nodig. Dat was Rachel opgevallen zodra ze binnenkwam. Haar afwezigheid moest merkbaar zijn geweest voor de familie Jordaan en voor het prachtige bouwwerk dat zij hun huis noemden. De zwart-witte tegels in de hal bij de ingang waren vuil, de gootsteen in de stijlvolle keuken stond vol gebruikt serviesgoed en ze wist zeker dat ze, als ze in de badkamer zou kijken, een wasmand zou aantreffen vol met vuil wasgoed van een paar weken.

‘Dat is prima. Maandag is prima.’

‘Weet je het zeker, Rachel?’ vroeg Chris met gefronste wenkbrauwen.

Rachel keek Chris over de tafel heen aan en knikte nogmaals, in een poging hem ervan te overtuigen dat ze het zeker wist. Als zij haar geloofden, zou ze misschien, over een tijdje, zichzelf ook geloven. Ze verbrak het oogcontact niet toen Chris haar blik vasthield. Hij zocht naar iets wat in strijd was met het antwoord dat ze zojuist gegeven had, dat voelde ze duidelijk. Ze zou het hem niet geven. Nooit.

Toen wendde Chris zijn blik af en richtte zich tot Michelle. Rachel doorzag hem zonder moeite. Hij probeerde het te laten voorkomen alsof zijn vrouw betrokken was bij de volgende beslissing, terwijl hij die in feite ter plekke zelf nam.

‘We zullen je opslag geven, want dat werd toch al tijd. We kunnen ook eens kijken of we je kamer wat kunnen opknappen. Dus laat het ons weten als je iets speciaals wilt hebben; misschien een nieuw kookstel met twee kookplaten...’

Dat was een duidelijke poging om zijn eigen ongemakkelijke gevoel te onderdrukken. Rachel voelde gal in haar keel omhoogkomen terwijl ze luisterde naar zijn opsomming van de offergaven die ze haar wilden aanbieden bij wijze van vergoeding.

‘Dank je wel,’ zei Rachel. Ze zag een glimp van een glimlach terugkomen in Chris’ ogen; hij moest opgelucht zijn omdat ze tot een soort beslissing gekomen waren. Rachel keek hem strak aan. Ze wilde zijn glimlach niet beantwoorden, maar ze wilde ook geen rancune tegen hem koesteren. Hij was een slachtoffer, net als zij, en als het om Chris ging kon ze zich er niet toe brengen wrok te koesteren.

‘Is er nog iets wat je wilt weten? Heb je nog vragen?’

‘Zou ik mijn salaris van deze maand morgen kunnen krijgen?’

‘Dat is geen probleem.’

Rachel knikte. Zwijgend bleven ze alle drie zitten, onzeker over de manier waarop ze verder moesten nu alles wat gezegd moest worden daadwerkelijk gezegd was. Rachel keek naar de tafel die ze elke dinsdag en vrijdag poetste. Na een paar minuten beseftte ze dat de familie Jordaan wachtte tot zij een eind maakte aan het gesprek.

‘Als dat alles is, wil ik graag terug naar mijn kamer,’ zei ze.

‘Ja. Goed. Dat is alles,’ zei Chris en voegde er in het Afrikaans aan toe: ‘Dankie.’

Rachel knikte opnieuw. Behalve de begroetingen en een paar losse woorden die ze in de loop van de jaren had opgepikt, verstond ze niet veel van de moedertaal van Chris en Michelle en hun vrienden. Ze stond op, waarbij de houten stoel over de natuurstenen vloertegels schraapte, en begon uit gewoonte de mokken te verzamelen om ze naar het aanrecht te brengen. Michelle sprong op. ‘Dat doe ik wel.’

Rachel stond stil en zette haar eigen mok weer op tafel. Ze trok haar shirt recht, keek Chris nog eenmaal aan en liep het vertrek uit. Achter haar bleef het stil.

Michelle keek Rachel na terwijl ze de eetkeuken verliet en in de donkere gang verdween. Ze hoorde het vermoeide geklepper van haar slippers wegsterven op de tegels terwijl ze naar de voordeur liep. Haar gedachten maalden rond tot ze ze niet meer onder controle had. Ze hoorde de deur open en dicht gaan, gevolgd door het gekletter van de metalen veiligheidsdeur.

Ze zou toch vertrekken? Ze zou het geld aannemen en vertrekken.

Verbijsterd droeg ze de mokken naar de gootsteen. Wat bezielde Rachel in vredesnaam om te blijven? Ze goot de lauwe thee door het afvoergat; de bruine vloeistof stroomde als een modderige waterval over de vuile afwas die al in de gootsteen stond. Ze draaide zich om. Chris zat nog steeds bewegingloos aan tafel. Nu Rachel weg was, begon ze in het Afrikaans tegen hem te praten.

‘Hoe moeten we daar in vredesnaam mee omgaan?’

‘We kunnen haar niet ontslaan,’ antwoordde Chris.

‘Waarom niet? Je wilt toch niet beweren dat dit een oplossing is?’

‘Natuurlijk is dit geen oplossing, Michelle. Maar we kunnen haar beslist niet ontslaan.’

Michelle keek haar echtgenoot woedend aan. Ze wist dat hij gelijk had, maar ze vond de uitkomst van het gesprek van vanavond bijzonder frustrerend. Ze keek naar hem terwijl hij zijn berekeningen maakte en probeerde het probleem waar ze niet omheen konden op te lossen.

Chris keerde terug uit het luchtleidige, keek haar aan en zuchtte. ‘We zullen gewoon een manier moeten vinden om te zorgen dat dit werkt. Om de een of andere reden vindt zij het beter om bij ons te blijven dan om te vertrekken, dus daar moeten we het allemaal maar mee doen.’

Sprakeloos draaide Michelle zich weer om naar de gootsteen. In een mum van tijd had Chris de situatie teruggebracht tot iets waar ze al doende wel mee zouden leren omgaan. Hij reageerde alsof het om een hogere elektriciteitsrekening ging, of om een nieuw merk wasmiddel waaraan ze zouden moeten wennen.

Ze keek naar de troep voor haar neus: borden, kommen en kopjes die zich daar verzameld leken te hebben in de loop van de weken waarin ze zich er niet toe had kunnen zetten om schoon te maken. Dat kwam niet omdat huishoudelijk werk beneden haar waardigheid was; als leerling van de middelbare school had ze als serveerster in een pizzeria gewerkt en in die tijd had ze veel erger gezien dan dit. Maar om de een of andere reden verdween al haar energie zodra ze ook maar van plan was de afwas te doen, en dat probleem leek te groeien met elk stuk servies of bestek dat aan de stapel toegevoegd werd. Een zwaarmoedig hart had logge, onbeholpen handen voortgebracht.

Toen ze de rommel de rug toekeerde, zag ze dat Chris niet langer aan tafel zat. Ze luisterde naar de geluiden van het huis en hoorde aan het gelach van publiek in een studio dat hij in de televisiekamer zat. Ze zette de waterkoker aan, deed het keukenkastje open en haalde de laatste twee schone mokken tevoorschijn. Kitschmokken die alleen Chris zou kopen en die zij alleen maar gebruikte als ze alleen thuis waren. Op de paarse mok stond *Drama Queen* en op de gele *The Man, The Legend*. In beide mokken hing ze een theezakje. 'Nog thee?' riep ze.

Haar stem klonk door de vier logeerkamers, haar studeerkamer en de gastenbadkamer heen tot in de televisiekamer. Het huis was gebouwd in de jaren zeventig, toen kamers nog ruim waren, met hoge plafonds, heel anders dan de huizen die tegenwoordig als paddenstoelen uit de grond schoten in de noordelijke voorsteden van Johannesburg. Dit was het eerste huis dat Chris en zij samen gekocht hadden. In de advertentie stond dat het 'een beetje liefde en aandacht' nodig had en dat was zwak uitgedrukt. Ze hadden naar de eeuwenoude wijsheid geluisterd en een slecht huis op een goede locatie gekocht, maar aangezien Chris architect van beroep was, was dit voor hem in positieve zin een uitdaging geweest, een spannend project. Op de dag waarop ze de sleutels van hun huis in Parkhurst kregen, begonnen ze

aan een jaar van renovaties die Michelle het liefst zou willen vergeten.

De verschoten vloerbedekking was losgetrokken en vervangen door grote graniettegels, de oude ramen in boerderijstijl waren vervangen door ramen met dubbel glas, de muren waren wit geverfd en de tussenmuur tussen de keuken en de zitkamer was weggebroken. Alle kamers waren ingericht door een topdesigner, onder kritisch toezicht van Michelle, en de harmonie tussen meubilair en kunst in verschillende tinten grijs, crème en beige werd versterkt door het gebruik van verschillende natuurlijke materialen.

De keuken was het ergste geweest. Die hadden ze uiteindelijk helemaal gesloopt en vanuit het niets weer opgebouwd. Nu hadden ze marmeren aanrechtbladen, een gasfornuis, een overvloed aan opbergruimte, een grote provisiekast, een ontbijthoek, een dubbeldeurs koelkast, een wasmachine, een wasdroger, een vaatwasmachine en in de hoek een professionele espressomachine.

Het leven is te kort om oploskoffie te drinken.

Michelle wachtte bij de waterkoker tot Chris antwoord zou geven, maar vanuit de televisiekamer klonk niets anders dan het geluid van de televisie; Chris zat te zappen. Ze haalde diep adem om nog een keer te roepen, maar bedacht zich. Eén theezakje stopte ze terug in het pak en ze zette de mok met *The Man, The Legend* weer in het kastje. Terwijl ze luisterde naar het geluid van het water dat aan de kook kwam, tuurde ze naar de patronen in het marmeren aanrecht. Ze was nog steeds niet gelukkig met de tint wit die ze uiteindelijk gekregen hadden, maar op de dag waarop ze de keuken binnenliep en zag dat de aanrechtbladen al geplaatst waren, had ze besloten er niets van te zeggen. Als ze iets goed geregeld wilde hebben, kon ze dat niet aan Chris overlaten. Dat gold niet alleen voor het interieur van hun huis, maar voor alles in hun leven. Hij had de leiding gehad op de dag waarop de aanrechtbladen geplaatst werden. Toen ze hem er later op wees dat het marmer een andere tint had dan het monster waarover ze het eens

geworden waren, had hij geglimlacht zoals hij dat altijd deed en gezegd dat niemand het verschil zou kunnen zien.

Nu deed hij het weer: een beslissing voor haar nemen en haar daarna vertellen dat het wel mee zou vallen. Maar dit was geen marmeren aanrecht. Dit was geen verkeerde tint gebroken wit, die ze kon proberen te negeren. Anders dan de aanrechtbladen was dit niet Chris' schuld. Zij was verantwoordelijk voor de situatie waarin ze verzeild geraakt waren, en hoe graag ze ook wilde doen alsof het nooit gebeurd was, ze wist dat dit onmogelijk zou zijn zolang Rachel voor hen bleef werken.

Michelle hoorde dat er aan de deur gekrabd werd en draaide zich om. Benji wilde naar buiten, de tuin in. Michelle bukte zich om de hond van onduidelijke afkomst die ze uit het asiel gehaald hadden op zijn kop te krabben voordat ze de deur voor hem opendeed. Nadat hij buiten zijn behoefte gedaan had, sprong Benji weer de keuken binnen en rende naar zijn designmand, waarin hij zich zou oprollen voor de nacht. Michelle glimlachte terwijl ze de lampen in de keuken uitdeed en naar de andere kant van het huis liep. Als Chris niet zo principieel tegen honden in de slaapkamer geweest was, zou Benji's mand aan het voeteneinde van hun bed staan.

Chris liet zich in de diepe, lederen sofa zakken en zapte doelloos langs alle kanalen. Het praatprogramma waarnaar hij gekeken had, was tien minuten geleden al afgelopen, maar hij wilde nog niet naar bed. Hoewel ze het duurste en meest uitgebreide pakket aan kabeltelevisie hadden, leek er nog steeds niets op televisie te zijn als hij zin had om te kijken. Verbazingwekkend was dat eigenlijk.

Hij controleerde de digitale televisierecorder om te zien wat ze opgenomen hadden en scrolde langs de afleveringen en speelfilms in hun bestand. Er waren een paar komische series met afleveringen van twintig minuten die hij zou kunnen bekijken, maar Michelle had ze nog niet gezien en hij wist dat ze boos zou worden

als hij ze zonder haar bekeek. Dat was de eerste regel als je deel uitmaakte van een stel: als je samen naar een serie kijkt, kijk je niet naar een aflevering als de ander niet aanwezig is. De tweede regel was: als je samen bent, kijk je alleen wat je vrouw graag kijkt. Voor Chris was daarmee alles wat ook maar een spootje van sciencefiction of horror bevatte, uitgesloten. Aangezien elke dag slechts een bepaald aantal uren bevatte, betekende dit uiteindelijk dat hij, als hij eens tijd had om televisie te kijken, bij de een of andere platvloerse realityserie uitkwam.

Hij scrolde langs de reservevoorraad realityprogramma's, op zoek naar de laatste aflevering van zijn favoriete sciencefictionserie, want hij wist zeker dat hij die vorige maand had opgenomen. Maar toen hij onderaan aanbeland was, realiseerde hij zich dat Michelle die aflevering gewist moest hebben om ruimte te maken voor een ander programma, iets wat zij wilde bekijken.

Chris schudde zijn hoofd en pakte zijn zilverkleurige iPad Air. Hij bladerde door zijn apps terwijl nieuwszender CNN op de achtergrond doorging. Michelle had hem deze tablet als kerstcadeau gegeven en na een dag experimenteren was hij eraan verslaafd geraakt. Hij was uren kwijt met het uitproberen van de verschillende apps. Vooral de sociale media vond hij geweldig.

Hij opende zijn Facebook-account; onwillekeurig glimlachte hij toen hij het rode icoontje van nieuwe meldingen zag. Het waren er twaalf. Er waren de gebruikelijke uitnodigingen voor het spelletje Candy Crush, die hij onmiddellijk verwijderde, en een paar 'vind-ik-leuks' en commentaren op de foto die hij vanmorgen geplaatst had. Het was een foto van de cappuccino die hij gedronken had in The Whippet, zijn favoriete café in het hart van de buitenwijk Linden. Nu scrolde hij langs zijn tijdlijn, klikte 'vind ik leuk' aan bij de foto van de baby van een vriend, feliciteerde een stel dat zich onlangs verloofd had en feliciteerde zijn neef met diens verjaardag; zonder de herinnering in de hoek van de pagina zou hij nooit geweten hebben dat hij jarig was.

Terwijl hij weer langs de tijdlijn naar boven ging, zag hij het gedeelte ‘mensen die je misschien kent’; nieuwsgierig bleef hij dralen bij de profielen van de mensen met wie hij volgens het Facebook-algoritme eventueel contact zou willen hebben. Chris moest toegeven dat hij de voyeuristische kant van Facebook geweldig vond. Hij kon zichzelf eindeloos vermaken met het door-nemen van de profielen van oude vrienden – en soms zelfs van vreemden – om te kijken hoe ze leefden en zich voor te stellen hoe hij op hen zou reageren als ze elkaar ooit in levenden lijve zouden ontmoeten.

De eerste was Nicholas Alexander, een ploeggenoot van het waterpoloteam op zijn middelbare school, die hij al jaren niet gezien had. Chris opende Nicholas’ profiel, maar behalve de profielfoto liet de beveiligingsinstelling geen informatie door. Hij klikte toch maar op ‘toevoegen’ en ging terug naar de pagina ‘mensen die je misschien kent’ om te kijken wie daar nog meer op stonden.

De volgende was Anja Fouche, een aantrekkelijke roodharige vrouw die onlangs bij zijn bedrijf was komen werken als persoonlijk assistente van een van de directeurs. Hij zou niet durven beweren dat hij haar kende, aangezien ze elkaar alleen in het voorbijgaan een keer gezien hadden. Chris opende haar profiel en zag dat zij geen actieve beveiligingsinstellingen had, wat betekende dat haar foto’s en informatie voor iedereen zichtbaar waren. Haar vakje ‘info’ vermeldde dat ze 34 jaar was, christen, niet politiek geïnteresseerd, dat ze aan de Wits Universiteit gestudeerd had en verrassend genoeg nog vrijgezel was. Chris ging door naar haar fotoalbums en keek instinctief eerst even of Michelle bij de deur stond voordat hij die echt grondig bekeek. Glimlachend scrollde hij langs foto’s van Anja, op feestjes en bergtoppen, bij Europese monumenten en finishlijnen van triatlons. Op al die foto’s zag ze er levendig en natuurlijk uit, het beeld van een vrouw die volop genoot van het leven en van haar onafhankelijkheid.

Hij keek naar het icoontje ‘toevoegen’ en overwoog heel even het aan te klikken – de gedachte verwelkomd te worden in het digitale leven van deze vrouw trok hem wel aan. Op dat moment zag hij het klokicoontje boven in het scherm: het was al 22.54 uur, ruim na zijn gebruikelijke bedtijd. Hij zette de tablet uit en nam zich voor morgen op het werk naar Anja uit te kijken. Natuurlijk zou er verder niets uit voortkomen, maar nu hij haar leven in foto’s gezien had, was hij benieuwd hoe haar stem klonk.

Het personeelsverblijf was eenvoudig en onopvallend, een vrijstaand gebouwtje aan de andere kant van het terrein van de familie Jordaan. Met wat goede wil kon je het een bungalowtje noemen, al klonk dat te schilderachtig. Het was eigenlijk maar één kamer met een aangrenzende badkamer.

Het huisje dat ze al zes jaar als haar thuis beschouwde, was een bescheiden optrekje, voornamelijk ingericht met afdankertjes van de familie Jordaan en een paar dingen die ze tweedehands gekocht had toen mensen in de buurt een rommelmarkt hielden. De keukens en zithoek bevonden zich in de enige kamer, die dus ook als slaapkamer dienst deed, en daarnaast had ze een eenvoudige, aparte badkamer. Hoe klein haar woning ook was, ze wist heel goed dat ze er blij mee moest zijn; het was heel wat beter dan de golfplaten hutjes en krotten waarin sommige andere huishoudelijke hulpen moesten wonen.

De tafel was het middelpunt van de kleine kamer. Er stonden twee stoelen bij en ze gebruikte hem om aan te eten, te lezen en te strijken. Niet meer dan een armlengte daarvandaan was een heel eenvoudig keukentje met een kooktoestel met twee kookplaten en een gootsteen. Het slaapgedeelte bevatte een eenpersoonsbed, een nachtkastje dat er net naast paste en daar tegenover een kast met laden waarin Rachel alles bewaarde wat ze in Zuid-Afrika bezat. Boven op de kast stond een kleine zwart-wittelevisie gevaarlijk te balanceren.

Rachel zat op haar bed met een oud rood koekblik in haar koude handen.

Toen ze in Zuid-Afrika was aangekomen, had ze niet verwacht dat de winters in Johannesburg zo bitter koud zouden zijn. Daar had ze nooit echt aan kunnen wennen. De kou overviel haar nog steeds en dit jaar leek hij zelfs eerder in te vallen dan gebruikelijk. Niet dat de temperatuur in de winter zo laag was – in Europa zou dit weer zelfs in de herfst normaal gevonden worden, had Chris haar eens verteld – maar de huizen in Zuid-Afrika waren ontworpen voor de zomer en hielden geen warmte vast. Overdag was het ook in de winter zonnig; de nachten brachten echter een ijzige kou met zich mee die geen kachel op afstand kon houden. Rachel had gemerkt dat ze in de winter alleen zeker kon zijn van een goede nachtrust als ze naar bed ging met een jas en twee paar sokken aan.

Ze haalde het deksel van het koekblik en legde het naast zich op het kussen. Terwijl ze een paar papieren naar boven haalde, rammelden een paar sleutels en munten tegen de metalen bodem van het blik. Nu haalde ze iets kleins tevoorschijn dat in een in elkaar gedraaid papieren zakdoekje opgeborgen zat. Voorzichtig maakte ze het papier open. Het was een ring met een diamant. Ze hield hem in het lamplicht en zag hoe de edelsteen nog altijd glinsterde in het licht. Deze ring had ze op een strand bij Inhassoro gevonden. Dat moment was beslissend geweest, omdat ze daardoor was gaan geloven dat ook iemand als zij soms goede dingen kon meemaken. Meteen na haar aankomst in Johannesburg had ze de ring laten taxeren; de taxateur had haar verteld dat de steen een echte diamant was met een waarde van ongeveer 8000 rand, ruim 600 euro. Ze had besloten de ring niet te verpanden maar te bewaren, veilig opgeborgen in haar koekblik, samen met haar andere kostbaarheden. Ze wilde geen domme dingen doen met het geld dat ze ervoor zou kunnen krijgen. Het pandjeshuis zou haar laatste toevlucht zijn als ze op een dag geen andere mogelijkheden meer had.

Nu haalde Rachel een pak *meticais*, Mozambikaanse bankbiljetten, tevoorschijn. Ze was hier heel zuinig op; ze bewaarde het voor het geval ze ooit dringend naar Inhassoro terug zou moeten reizen en geen tijd zou hebben om geld te wisselen. Ze legde het geld op de kleine vurenhouten tafel die vlak bij haar bed stond.

Rachel haalde haar paspoort uit het koekblik en legde dat naast het geld op tafel. Het gouden landswapen glansde tegen de blauwe achtergrond in het licht van de kale gloeilamp die precies midden in de kamer aan het plafond hing.

Ze rommelde nog een keer in het koekblik en haalde er een oude, versleten foto uit die ze dicht bij haar gezicht hield. Ze herinnerde zich de dag waarop hij genomen was bij het huis van haar ouders, met een wegwerpcamera van Kodak. Ze had Sergio, de zoon van de buurman, gevraagd de foto te nemen, zodat de hele familie erop zou staan. Hij moest drie foto's nemen voor het geval er één te vaag werd.

Met een vermoeide glimlach bekeek Rachel elk van de gezichten, een momentopname die gemaakt was voordat ze naar Zuid-Afrika afreisde. Ze had geprobeerd haar ouders uit te leggen hoe ze voor een foto moesten poseren, maar ze hadden het niet helemaal begrepen. Uiteindelijk had ze maar gezegd: 'Kijk naar Sergio, net zo lang tot ik een seintje geef dat je mag wegstijgen.' Andrea, haar jongere broer, die destijds tweeëntwintig was, stond naast haar moeder. Rachel zelf stond met haar handen op haar buik, die net een klein beetje begon op te bollen. Ondanks haar instructies keek haar vader opzij.

Rachel legde de foto op haar schoot. In de verte gaf een gilende sirene het sein dat er ergens een noodsituatie was. Ze huiverde en probeerde haar oren te sluiten voor het geluid. Even voelde ze zich duizelig en misselijk.

Rode lichten die weerspiegelden op nat asfalt, flitsend en draaiend.

De dag waarop haar hele wereld veranderd was.

Ze dwong haar gedachten op een ander spoor en dacht terug aan het gesprek dat ze eerder op de dag met haar moeder gevoerd had, vóór haar gesprek met de familie Jordaan. Op zondag belde ze haar ouders, gewoonlijk nadat ze uit de kerk kwam, vanuit de telefooncel bij de winkel op de hoek. Dat was goedkoper dan bellen met haar mobiele telefoon, en als het om internationale gesprekken ging, was het geluid ook helderder. De laatste maanden kreeg ze alleen haar moeder te spreken omdat zij de enige was die naar de telefoon in Inhassoro kon lopen. Haar vader kon met zijn pijnlijke gewonde been die reis niet maken.

Het gesprek van vanmorgen was niet anders geweest dan de vorige telefoongesprekken, afgezien van het feit dat ze de kerkdienst overgeslagen had en rechtstreeks naar de telefooncel gelopen was om te bellen. De telefoon was vijfmaal overgegaan voordat Anisia, telefoniste en manager van het restaurant, opnam en in het Portugees reageerde. Rachel, die Anisia al van jongs af aan kende, beantwoordde haar groet in dezelfde taal en wachtte tot zij de telefoon had doorgegeven aan haar moeder.

‘Je vader maakt het goed. Hij kan nog steeds niet erg ver lopen, maar hij kan staan.’

‘Dat is fijn, mama.’

‘Er is nu al vijf dagen geen water.’

‘Hoeveel hebben jullie?’

‘Als we niet wassen, zou het genoeg moeten zijn voor drie dagen. De laatste keer dat er water uit de kraan kwam, is het ons gelukt de badkuip en al onze emmers te vullen.’

‘Hebben jullie het geld ontvangen dat ik gestuurd heb?’

‘Ja. Je neef is naar Kosi Bay gegaan en heeft in de Zuid-Afrikaanse winkels eten voor ons gekocht, want hier is niets meer. We hebben alles opgemaakt wat je stuurde.’

‘Volgende week, als ik betaald word, probeer ik meer te sturen.’

‘God zegene je, dochter. Is Maia daar ook?’

Rachel haalde de telefoon bij haar mond vandaan.

‘Rachel?’

Ze haalde diep adem. ‘Nee, mama. Ik heb Maia niet bij me.’

Haar moeder zweeg even voordat ze zei: ‘Je klinkt ziek, mijn kind.’

‘Nee, mama, het gaat goed. Ik ben alleen moe.’

‘Je moet uitrusten, Rachel. Al die luchtvervuiling in die stad, daar word je ziek van...’

Rachel legde haar hand over de microfoon terwijl de tranen over haar gezicht begonnen te stromen, heet van een emotie waaraan haar moeder geen deel mocht hebben. Dat wilde ze beslist niet.

‘Ik moet nu gaan, mama. Er staan mensen op de telefoon te wachten.’

Ze hing op voordat haar moeder kon reageren, leunde tegen de telefoon en begon te huilen. Het kon haar niet schelen dat voorbijgangers haar tranen zagen; zolang haar ouders er maar geen weet van hadden. Dat had ze met zichzelf afgesproken. Ze zou het hun vertellen zodra ze terug was in Mozambique, maar voorlopig moest ze sterk zijn en bedenken wat haar volgende stap zou zijn.

Deze baan betekende geld. Een dak boven haar hoofd. Dankzij deze baan bleven haar ouders in leven en mocht zij legaal in Zuid-Afrika verblijven. Het was erg moeilijk om vast werk te vinden, vooral in het huishouden – er zouden met gemak tien vrouwen klaarstaan om haar baan over te nemen voor de helft van haar salaris. Bij de grenspost had ze de vrachtwagens gezien die illegalen naar Mozambique terugbrachten en ze had verhalen gehoord over wekenlang verblijf in detentiecentra als je in Zuid-Afrika opgepakt werd zonder werkvergunning.

Terwijl ze haar spullen weer netjes in het rode koekblik teruglegde, begonnen er nieuwe tranen over haar gezicht te rollen. De stille kamer bood geen troost voor de pijn die ze voelde.

Ze had geen keus.

De Mozambikaanse Rachel werkt als hulp in de huishouding in Johannesburg, bij Chris en Michelle Jordaan. Met het geld dat ze verdient kan ze voor haar dochtertje Maia zorgen, met wie ze samen in een huisje op het terrein van Chris en Michelle woont. Ook ondersteunt ze met haar salaris haar oude ouders in Mozambique.

Als ze naar de ambassade moet voor de verlenging van haar werkvergunning, laat ze haar vierjarige dochtertje achter onder de hoede van Michelle. Dan voltrekt zich een onzeglijk drama. Verscheurd door verdriet moet Rachel uit twee kwaden kiezen: alleen en zonder inkomsten terugkeren naar Mozambique, of blijven werken voor de mensen die verantwoordelijk zijn voor de dood van haar kind.

Een aangrijpend verhaal over schuld, verbittering en verlossing, tegen de achtergrond van het hedendaagse Zuid-Afrika – een land dat nog altijd gekleurd wordt door de grote verschillen tussen rijk en arm.

‘Een tere, ontroerende vertelling over liefde met een heel grote L. Mag je beslist niet missen.’ – Nederlands Dagblad over Kleine Rachel

Brett Michael Innes is filmproducer. Behalve de romans *Kleine Rachel* en *En Rachel huilde* schreef hij ook de filmscripts ervan. De verfilming van *En Rachel huilde* is in 2016 in Zuid-Afrikaanse bioscopen te zien.

ISBN 978 90 239 9499 2 | NUR 342

9 789023 994992